

Bijen in Groningen

Inventarisatie, nestblokkenproject & bijvriendelijk beheer
Anne Jan Loonstra (ajloonstra@hotmail.com)

De lezing bestaat uit drie hoofdonderdelen.

Het eerste deel van de lezing beschouwd de resultaten van een inventarisatie aan wilde bijen die door Anne Jan in 2012 is uitgevoerd in Groningen. De resultaten daarvan worden in het kort besproken. Er zijn in dat jaar een 14-tal gebieden onderzocht op soorten en aantallen wilde bijen en er is onderzocht op welke planten zij vlogen of waar zij nestelden. Tevens is naar alle andere omgevingsfactoren gekeken die een rol speelden in het voorkomen van wilde bijen. Er werden verschillende diagrammen gepresenteerd, wat opviel was het grote aantal bodemnestelende bijen in het voorjaar tegenover het aantal in de zomer en het hogere aandeel bovengronds nestelende soorten in de zomer tegenover de aantallen in het voorjaar. Er komen tot aan nu om en bij de 100 soorten voor in de stad Groningen. Het volledige geïllustreerde rapport voor Groningen is [hier](#) te downloaden. Het valt op dat ook andere steden dergelijke hoge aantallen bijen kennen (o.a. [Deventer](#) en [Lelystad](#)).

Het tweede onderdeel geeft een korte beschouwing over een nestblokken-project van de Gemeente Groningen, het zogeheten Wildebijen050 project. Het doel van dit project was niet zozeer wetenschappelijk maar meer het zorgen voor bewustwording en betrokkenheid met de bewoners van de stad Groningen. Hierbij zijn er onder bewoners in de stad Groningen 200 nestblokken voor bijen en wespen uitgedeeld. Zij kregen de opdracht om het blok op een gunstige droge en zonnige plek op te hangen en er twee maal (1x in mei, 1x in augustus) een foto van te maken die Anne Jan kon beoordelen op inhoud. 22% van de geboorde nestgangen werd daadwerkelijk bezet. Doordat de meeste afdichtingen zonder de bij of wesp zelf werden aangeleverd kon vaak niet bepaald worden om welke soort(en) het ging. Desalniettemin was (naar verwachting) de Rosse metselbij het meest vertegenwoordigd, dit kon o.a. worden vastgesteld doordat er ook volwassen bijen op de foto werden gezet. Wat op viel was dat het aantal nestafdichtingen in de zomer hoger lag als in de lente, dit sloot weer aan bij de resultaten aan volwassen bijen in het onderzoek dat beschreven wordt in de eerste alinea. Ook bleken sommige soorten talrijker dan aanvankelijk gedacht, zoals de Tronkenbij die in het veld slechts hier en daar werd aangetroffen maar toch in de nestblokken een talrijke soort bleek.

Het derde onderdeel was een combinatie van het presenteren wat allemaal komt kijken bij bijvriendelijk beheer en op wat voor manier we dit naar buiten kunnen brengen. In samenwerking met de Gemeente Groningen is op veel plaatsen succes behaald op het gebied van bijvriendelijke inrichting van het groen. In grote lijnen wordt uitgelegd op wat voor manier en met welke uitgangspunten je bij –vriendelijk beheer kan toepassen. Daarbij wordt steeds uitgegaan van vier basis levensbehoeften van wilde bijen (voedsel, nestplaats, nestmaterialen en warmte). Die worden binnen beheer, inrichting steeds als handvat gebruikt om concreet en bruikbaar advies op te stellen. Het gaat steeds om een optimale combinatie van alle levensbehoeften van een bij binnen de actieradius. Zo geldt bijvoorbeeld gefaseerd maaien en snoeien als richtlijn voor het behoud van voldoende voedselaanbod en het laten staan van dood hout en plantenstengels (jaarrond) voor het behoud van bovengrondse nestplaatsen. Voor de bodemnestelende soorten is korte ijle vegetatie in het voorjaar en in de zomer van belang. Anne Jan benadrukt de voorbeelden uit de praktijk dat binnen omgang en beheer van het landschap veel fout kan gaan door communicatie over te veel schijven, waarbij er uiteraard goed bedoelingen en plannen bij de opdrachtgever wegkomen maar dat die plannen door een derde of vierde persoon daaronder uitgevoerd worden. Soms zijn de personen op de maaimachine in het geheel niet bewust van ecologische doeleinden die een opdrachtgever met een bepaald gebied heeft. Andere punten waarop het fout gaat zijn andere plannen met gebieden, onwetendheid of simpelweg te weinig financiële ruimte.

Figuur 1 Twee dia's uit de presentatie. Dia links laat een bloeiende wilg op een heideterrein zien die in de lente van 2014 nog bloeit, er tussen groeit een berkje. In de winter daarop is de wilg teruggesnoeid (dia rechts) en heeft men het berkje bewust laten staan. Voor wilde bijen in het voorjaar daarna is dit nadelig. Fotografie: A.J. Loonstra

Anne Jan sluit af met de boodschap dat er voor wilde bijen veel gedaan kan worden in eigen tuin. In zijn eigen tuin (Drenthe) heeft hij samen met zijn partner een bijvriendelijke tuin gecreëerd. Na twee jaar stond de teller al op 62 soorten bijen. Dit hoge aantal is te danken aan het aanbrengen en zaaien van zoveel mogelijk wilde planten waarop wilde bijen in de omgeving van nature al veel vliegen. De planten die de meeste mensen als onkruid betitelen. Daarnaast natuurlijk het zorgen voor optimale nestplekken in de bodem en bovengronds, zoals leembakken, nestblokken en plantenstengels.

Figuur 2 Dia links; voorbeeld van eigen bijvriendelijke tuin met 62 soorten bijen na twee jaar. Dia rechts laat een met leem gevulde plantenbak zien waar juist een Gewone Sachembij een nestgang in vliegt. Fotografie: A.J. Loonstra

Literatuur:

Loonstra, A.J. & W. Patberg, 2013. Monitoring in het kader van de Stedelijke Ecologische Structuur Groningen 2012: inventarisatie bijen. KenB rapport 2012-048. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

Rond J. de, 2013. Wilde bijen in Lelystad. Drie decennia waarnemingen van bijen en hommels op het nieuwe land. Uitgave in eigen beheer. 66p.

Smit, J., F. van der Meer, E. van der Spek & W. Klein 2012. Wilde bijen in Deventer. Uitgave in eigen beheer. 52p.